

oppbygelse og løsning av kirkelige oppgaver på evangelisk-luthersk grunn.” (1965)

Ved å fjerne adjektivet ”felles” hadde man umgått å tvinge partene til et ideologisk, praktisk og gudstjenestlig samarbeid innenfor foreningen, mens man derimot ikke eksplisitt sa noe om at den ”evangelisk-lutherske grunn” var uforenlig med status som kvinnelig prest. For å få dette til måtte man imidlertid også supplere lovendringen med en prinsipputtalelse om at generalforsamlingen med dette ”ikke har tatt stilling til det teologiske kontroversspørsmålet om kvinnelig prester”.

Fra å være en organisasjon av og for mannlige prester medførte dette vedtaket at en åpnet opp for medlemskap for ordinerte kvinner så vel som andre teologiske kandidater. Per Lønning bidro til en nyorientering av organisasjonen da han fastslørt at ”Presteforeningen var en fagforening, men en kristelig sådan,”⁴ der det overordnede målet for felleskap ble forent gjennom kollegialt fellesskap og bredt engasjement for alt som betørte medlemmers interesser. Lønning kom med en nytig presisering om at foreningen ikke var ”å forstå som identisk med kirkenes embetspyramide eller noen del av denne”, og den ”utøver, prinsipielt sett, ingen funksjoner på kirkenes vegne (...) Opplater den sin munn i teologiske spørsmål, er det ikke kirken qua kirke som taler.”⁵

50 år med kvinnens prestetjeneste – protest, omtolkning og tilslutning AV ANNE SKOGlund, NESTLEDER, DEN NORSKE KIRKES PRESTEFORENING

Gjennom Den norske kirkes Presteforenings (PF) 110-årige historie har PFs medlemmer forholdt seg til historien og tradisjonene som noe de kunne gi sin tilslutning til, protestere mot eller omtolke. Det gjenspeiler seg også i spørsmålet om kvinnens prestetjeneste. I anledning jubileet for 50 år med kvinnens prestetjeneste i Den norske kirke kan det være interessant å se på PFs rolle gjennom disse årene. Jeg vil særlig fokusere på disse tre punktene:

- Hva skjedde i forbindelse med at Soknekirkestiften Ingrid Bjerkaas søkte om medlemskap i PF?
- Hvordan har det gått med kollegafelleskap og samarbeid?
- Den vanskelige balanssegangen.

Helt siden Stortinget i 1938 åpnet adgang for ordinasjon av kvinner til geistlige stillinger, hadde spørsmålet om kvinnens prestetjeneste ligget der som en potensiell konflikt i presteforeningen. Da Soknekirkestiften Ingrid Bjerkaas søkte om medlemskap i PF i 1963, var det i følge kirkehistoriker Arne Bugge Amundsen ”ingen ting i foreningens lover ... som gjorde hennes medlemskap umulig. Likevel et store teologiske og kirkelige konflikten rundt kvinneprest-spørsmålet, som dessuten hadde fått sprengraff, neittopp gjennom ordinasjonen av Bjerkaas to år tidligere, gjorde at det ganske enkelt var umulig å se bort fra at dette vil skape problemer for foreningen”.

i praksis skulle håndtere kvinneprestuenigheten kollegialt og under hensyntagen til integritet og overbevisning hos alle involverte parter. Konklusjonen var at ingen pålegges alter- og prekenstoffellesskap i strid med sin samvitighet. Det skulle med andre ord være samvittighetsfrifheit i spørsmålet om kvinnens prestetjeneste, men i praksis medførte de ofte vikeplikt for den kvinnelige presten.

På GF 2003 var det på ny debatt om kjønnsreglene, hvorvidt de fortsatt skulle være en del av PF politiske plattform. Bakgrunnen var en henvendelse fra Loftoten prostlag som kritiserte at språket i kjønnergelen gjorde de kvinnelige prestene til et problem. Sokneprest Ann-Helen Fjelstad Jusnes, Loftoten prostlag, tok ordet under debatten og sa følgende: ”En fagforening som arbeider for at kvinner og menn skal ha like arbeidsmuligheter,” kan ikke ha ”kjønnergelen” som en del av sin politiske plattform. Hun presiserte at ”Vårt mål er ikke å gjøre situasjonen vanskeligere for de prester som har problemer med kvinnens prestetjeneste, men å gjøre dette til arbeidsgivars problem.” Forslaget fra Loftoten prostlag ble ikke realitetsbehandlet. Det er verdt å legge merke til at det i forbindelse med Læremindnas uttalelse i Tunsbergsaken om veiledning (dvs. kjønnergeler) i 2003 blir sagt:

”De er uniformet av Presteforeningen og har fått tilslutning av Bispermøtet for å løse konkrete problemer. En slik forståelse legger også andre sentralkirkeorganer til grunn. Hovedstyret tolker dette slik at det er biskopene som nå forvalter veileddingen. Derfor har hovedstyret oversendt ”Kjønnergelen” til Bispermøtet.”⁶

Spørsmålet om PFs fagpolitiske plattform og ”kjønnergelen” ble året etter satt på dagsorden igjen av PFs fagråd for kvinne- og likestillingsspørsmål (FAKL). De anså ikke at kjønnergelen lenger skulle være en del av PFs fagpolitiske profil. Dette førte til at PFs hovedstyre fikk følgende vedtak høsten 2004:

”Landstyret i Den norske kirkes presteforening anbefalte i 1978 at dokumentet ”Kollegafelleskap og samarbeid” (de såkalte ”kjønnergelen”) ble lagt til grunn for biskopenes håndtering av uløselige konfliktsituasjoner mellom kolleger. Siden den gang har da også biskopene, som ledere av prestetjenesten, lagt dette til grunn ved hånd-

Kollegafelleskap og samarbeid på tvers av teologisk uenighet

Lønning tok konsekvensen av aksentiforskyninga fra 1952-lovene og avviste at det skulle ligge noen prinsipiell eller praktisk konflikt mellom kollegialitet og interessesekamp - i all fall ikke i teorien. Etter som flere kvinner ble ordinert, vokste det fram et behov blant prestene for retningslinjer for å bevare gode kollegiale forhold innad i kirken. Etter landsmøtet i 1977 og på initiativ fra Bjørgvin stiftsstyre nedsatte sentralstyret en ad hoc komité for å drøfte aktuelle spørsmål vedrørende kollegafelleskap og samarbeid.⁷ Det førte til at landstyret i 1978 vedtok de såkalte ”kjønnergelen” som var ment som retningslinjer for å bevare gode kollegaforhold i vår kirke. Debatten var ikke av en teologisk karakter, men var en praktisk tilrettelegging for hvordan man

Kvinners medlemskap i PF
Helt siden Stortinget i 1938 åpnet adgang for ordinasjon av kvinner til geistlige stillinger, hadde spørsmålet om kvinnens prestetjeneste ligget der som en potensiell konflikt i presteforeningen. Da Soknekirkestiften Ingrid Bjerkaas søkte om medlemskap i PF i 1963, var det i følge kirkehistoriker Arne Bugge Amundsen ”ingen ting i foreningens lover ... som gjorde hennes medlemskap umulig. Likevel et store teologiske og kirkelige konflikten rundt kvinneprest-spørsmålet, som dessuten hadde fått sprengraff, neittopp gjennom ordinasjonen av Bjerkaas to år tidligere, gjorde at det ganske enkelt var umulig å se bort fra at dette vil skape problemer for foreningen”.

”Foreningens formål er å samle Den Norske Kirkes prester til felles oppbygelse og til løsning av felles oppgaver i kirkens tjeneste på evangelisk grunn.” (1952) til ”Foreningens formål er å samle Den norske kirkes prester og andre teologiske kandidater til

teringen av slike saker. På denne bakgrunn legger Hovedstyret til grunn at kjøreglene ikke er en del av PFs fagpolitiske profil. PF har tidligere orientert Bispenøtet og gjennomtatt PFs oppfatning i møte med Bispenøtets preses senest i november d.d.¹⁰

Den vanskelige balanssegangen.

Da kjøreglene ble utarbeidet i 1978, var det et nødvendig grep og et viktig bidrag til å håndtere et uløselig problem. Spørsmålet om kvinnens prestetjeneste skapte store spenninger blant prestene. I årenes løp har det vært mange som har stilt kritiske spørsmål til samvittigheten som en pålitelig rettesnor i spørsmål knyttet til kvinnens prestetjeneste. Hvor går grensen for når samvittigheten blir en kamuflasje for kulturelt betingede forestillinger om hva som er akseptabelt eller ei?

I noen av våre sosterkirker i Afrika har det erklært at for egen del er spørsmålet om kvinnelige prester et spørsmål om kulturell og ikke teologisk forståelse. Våre egne kulturelle briller har også satt sitt preg på debatten om kvinnens prestetjeneste i Norge. Hva preget debatten den første tiden? Det var ikke primært en teologisk debatt, men mer en kulturell debatt. Ifølge Synnøve Hinnland Stendal "var det ikke bare hummorideologien og skaperordningsteologien som gjorde seg gjeldende, men også likestillingsideologien. Det var ideen om kvinnens likeverd og likestilling som dreiv fram hele endringen, og det er disse verdiene som har vist seg å ha framtida for seg ... Likestillingstenkingen vektlegger da også heller det felles menneskelige, mangfold og individuallitet istedenfor å poengtere kjønnsforskjellene."¹⁰

Tidene har endret seg, og det er i dag mulig å argumentere på en helt annen måte for kvinnens prestetjeneste. Vi finner for eksempel et klart uttrykk for dette i en komitéinnskilling fra Kirkemøtet i 1996 i sak 14/96.¹¹ Kvinnelige prestar og andre kvinner i kirken må spela ei viktig rolle for å føra evangeliet ut til dagens menneske og til nye grupper og såleis fortolka den kristne bokskapen i vår kultur og vår kontekst.¹² I tråd med dette omtales også kvinnelige prester som "ein stor og nødvendig resurs for å bera evangeliet fram i folket".¹² At kvinnens prestetjeneste har vært en omstridt sak, undersås likevel ikke. Kirkemøtekomiteen

konstaterte blant annet følgende: "Dei kvinnelige prestane har ein særlig funksjon som symbolbarar for likeverd og likestilling. Denne gruppa har måttå vera ei særlig tung bør i opphøret frå rådande tradisjoner og tankemåtar og strevet for at nye haldninger og praksis skulle få gjennomslag. Kirka skulda både dei leke og dei ordinarie kvinnene som har gått i brodden, stor takk."¹³ Det er gledelig å se at kirken har et uttalt ønske om å øke kvinneandelen i kirkelege ledersstillingar. Så gjenstår det å sette kraft bak ordene.

I et hundreårsperspektiv er kvinners mangfoldige deltagelse i samfunnslivet, i politikken og i yrkeslivet, en av de aller viktigste samfunnssendingene som har skjedd. Spørsmålet om kvinnelige prester er i så måte et godt eksempel på den gjensidige påvirkning og det samspillet som har vært mellom kirke og samfunn. Det er helt åpenbart at den statskirkelige rammen har vært forutsetningen som muliggjorde kvinners prestetjeneste. Det har skjedd som følge av modige og sterke kvinners tallmodige arbeid gjennom mer enn 50 år.

En liten tankevekker på tampen: PF mottar fortsatt i dag signaler, fra både kvinner og menn, om at det er utfordringer knyttet til kvinnens prestetjeneste. Det er mange av oss kvinner, inkludert meg selv, som opplever at vår hjeneste som prest ikke er like akseptert av alle. Dette er særlig en utfordring i områder hvor konsernative lekemannsorganisasjoner står sterkt. "Ønsker ikke kvinnelige prest" - er ord jeg møter i forbindelse med enkelte begravelser og vielser i mitt tjenestedistrikt i 2011.

Vi trenger en kirke som holder fram kvinners prestetjeneste som en velsignelse for kirken og evangeliet.

Jeg vil takke alle kvinner som har gått foran, og som gjennom hjenesten som prester har gjort dagens kirke mulig. Til lykke med jubileet.

Litteratur

Amundsen, A. B. (2000). Kollegialitet og interesskamp, *Den norske kirkes presteførening 1900-2000*. Oslo: Verbum Forlag. Utgitt i samarbeid med Den norske kirkes presteforening. HS 2003, Sak II Kjøreglene.

framtiden må leve med kvinneprestar i kirka vår. Saka er ikkje av kyrkjesplittande karakter. Dette må likevel ikkje føra til at vi underkjenn det alvor det kvenneprestnotstandarane tillegg saka, og dei problema dette skaper både for dei sjøle og andre. Dersom vi berre er samde om at vi må leva med problemet, utan på alvor å vilje drøfta korelis, kan det koma dit at det resulterer i sprengning av foreningen." (1978, s. 3).

⁷ GF 2003 Sak 48/03.

⁸ GF 2003 Sak 48/03.

⁹ HS sak 2004-5-15.

¹⁰ Stendal, 2006, s. 29.

¹¹ KM 2006 protokoll s. 147.
¹² Ibid.

¹³ Ibid. s.146.

Aktuell bok fra Luther Forlag!

GLEMT AV SINE EGNE

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land

Glemnt av sine egne

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land
Jens Olav Mæland

Et vekkeropp til norske kristne!

"Har vi glemt våre kristne søskeni i Palestina? Mange av dem har emigrert slik at den kristne befolkningen i Det hellige land er dramatisk redusert. Mæland viser oss at de bibelske landløftene ikke kan brukes som unnskyldning for at elementære menneskerettigheter settes til side. Hans bok er et vekkeropp til norske kristne og til alle Israelvenner: Du må ikke tale så underlig vel den urett som ikke rammer deg selv!"

Professor Hans Kvalbein, MF

"Boken er balansert og kjemisk fri for antisemittisme. Men den loddet situasjonen på dypet. Den historiske gjennomgangen gir en god oversikt over utviklingen i området. Boken er full av informasjon og kunnskap."

Prest Oddvar Tveito i LK.

Avenir Forlag

Besök oss på www.lutherforlag.no